

підтримки започаткованих ініціатив, а й надшвидкісне реагування на події шляхом адаптації існуючих послуг і створення нової взаємодії держави і суспільства. Протягом року Мінцифра активно працювала над розвитком Дії. Зокрема, були реалізовані послуги для ВПО, пошкоджене майно, виплати від держави, допомога по безробіттю тощо.

Сучасність концепції публічного адміністрування потребує якісного переосмислення системи та удосконалення нормативно-правової основи функціонування суб'єктів публічного адміністрування як фундаментального етапу цифрової трансформації для отримання очікуваного майбутнього, враховуючи ті реалії, в яких перебуває держава.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» : Закон України від 24.02.2022 р. № 2102-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2102-20> (дата звернення: 30.04.2023).
2. Берназюк О. О. Роль та місце цифрових технологій у сфері публічного управління. *Підприємство, господарство і право*. 2017. № 10. С. 166–170.
3. Положення про Міністерство цифрової трансформації України : Постанова Кабінету Міністрів України від 18.09.2019 р. № 856. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/856-2019-%D0%BF> (дата звернення: 10.03.2023).
4. Питання Єдиного державного вебпорталу електронних послуг та Реєстру адміністративних послуг : Постанова Кабінету Міністрів України від 4 грудня 2019 р. № 1137. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1137-2019-%D0%BF> (дата звернення: 10.03.2023).
5. EUROPEAN COMMISSION: Association Implementation Report on Ukraine: Brussels, 22.07.2022. URL: <https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/documents/Association%20Implementation%20Report%20on%20Ukraine%20-%20Joint%20staff%20working%20document.pdf> (дата звернення: 10.02.2023).

Ключові слова: публічна адміністрація, цифрова трансформація, діджиталізація, уряд.
Key words: government, digitalization, digital transformation, public administration.

ЛЕЩЕНКО ОЛЕКСАНДР ВІКТОРОВИЧ

*Київський університет інтелектуальної власності та права
Національного університету «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри конституційного, міжнародного права
та публічно-правових дисциплін,
кандидат юридичних наук*

ПОНЯТТЯ, ЮРИДИЧНІ ОЗНАКИ ТА ВИДИ ЮРИДИЧНИХ ДЕФЕКТІВ У ПОДАТКОВОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ

Для досягнення реального результату у вирішенні будь-якої комплексної проблеми в системі регулювання суспільних відносин необхідно насамперед дану проблему юридично правильно сконструювати,

адже саме юридичні конструкції посилюють правозастосовний потенціал правових регуляторів. Важливою проблемою сьогодення залишається регулювання окремих податкових відносин як різновиду фінансових та особливого виду суспільних відносин, що урегульовуються фінансово-правовими нормами, які містяться у нормативно-правових актах фінансового законодавства.

Незважаючи на те, що тривалий час в Україні формується національне податкове законодавство, однак воно не повною мірою забезпечує реалізацію принципу законності у сфері регулювання податкових відносин, в тому числі через численні юридичні дефекти.

В юридичній літературі недоліки у правовому регулюванні суспільних відносин отримали назву дефектів. Цей термін є відносно новим у теорії права, зокрема Юридична енциклопедія вказане поняття не містить [5, с. 584].

У теорії податкового права України термін «юридичні дефекти» не використовується, відсутні спеціальні дослідження цього правового явища, не згадуються юридичні дефекти у підручниках та навчальних посібниках, за виключенням таких їх різновидів як юридичні колізії та прогалини, що зумовлює актуальність обраної теми дослідження. Юридичні дефекти у правовому регулюванні податкових відносин можна розглядати як обумовлені об'єктивними та суб'єктивними обставинами об'єктивно притаманні системі позитивного податкового права юридичні явища, що виявляються у недоліках, вадах як простих, так і складних засобів правового регулювання, а також у відсутності чи недостатності зв'язків між ними, які справляють негативний вплив, мають своїм наслідком деформацію правового регулювання податкових відносин, виключають або значно ускладнюють досягнення мети такого регулювання.

Розкриття специфіки юридичних дефектів зумовлює необхідність проведення їх класифікації за різними критеріями, що надасть можливість поглянути на зазначене правове явище як комплексне [4, с. 19]. Так, залежно від результатів негативного впливу на ефективність правового регулювання податкових відносин, юридичні дефекти можуть ускладнювати таке регулювання або взагалі його унеможливлювати. Зокрема, наявність юридичних колізій значно ускладнює правове регулювання, оскільки в даному випадку необхідно віднайти колізійну норму або скористатись темпоральним, ієрархічним чи змістовним правоположенням для вірного обрання правової норми.

Наявність такого юридичного дефекту як прогалина може повністю унеможливлювати правове регулювання податкових відносин.

З врахуванням інтенсивності правового регулювання, юридичні дефекти в податковому праві можуть бути пов'язані із надмірним правовим регулюванням або із недостатнім правовим регулюванням. Прикладами надмірного правового регулювання є колізія, конкретизація, виняток, конкуренція, дублювання. Юридичним дефектом, пов'язаним із недостатнім правовим забезпеченням, є прогалина правового регулювання податкових відносин.

У залежності від змісту юридичного дефекту в правовому регулюванні податкових відносин, можна виділити «логіко-структурні дефекти» та «технікоюридичні дефекти».

«Логіко-структурні дефекти» пов'язані із вадами змісту податкового права та можуть виявлятися у формі юридичної колізії, прогалини в податковому праві, дублюванні приписів правових норм, юридичній аберації. Вони з'являються внаслідок недотримання правил формальної логіки та логіки права при побудові правової норми та її закріпленні в тексті нормативно-правового акта. До таких дефектів призводить також порушення вимог щодо структури правової норми та нормативно-правового акта.

Другим видом юридичних дефектів у правовому регулюванні податкових відносин, в залежності від їх змісту, є «техніко-юридичні дефекти». На відміну від логіко-структурних, техніко-юридичні дефекти виявляються у недоліках форми податкового права внаслідок недотримання вимог нормотворчої техніки при підготовці проектів нормативно-правових актів та включають дефекти термінології, нерациональне розміщення норм у тексті нормативно-правового акта, не виправдане використання бланкетних та відсилочних норм, невизначеність податково-правових норм, невірне визначення виду нормативно-правового акта для регулювання певних податкових відносин тощо.

Вважаю, кодифікація податкового законодавства не повною мірою вирішила проблему його дефектності, однак важливим позитивом слід вважати зменшення кількості податкових актів.

Адже, починаючи з 1 січня 2011 р., податкове законодавство України складається з Конституції України; Податкового кодексу України (далі – ПК України); Митного кодексу України та інших законів з питань митної справи; чинних міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України і якими регулюються питання оподаткування; нормативно-правових актів, прийнятих на підставі та на виконання ПК України і законів з питань митної справи; рішень органів місцевого самоврядування з питань місцевих податків та зборів, прийнятих за правилами, встановленими ПК України.

Переважає більшість податкових правовідносин, тобто відносини, що виникають у сфері справляння податків і зборів, регулюється ПК України, який, зокрема, визначає вичерпний перелік податків та зборів, що справляються в Україні та порядок їх адміністрування; платників податків та зборів, їх права та обов'язки; компетенцію контролюючих органів, повноваження і обов'язки їх посадових осіб під час здійснення податкового контролю; відповідальність за порушення податкового законодавства тощо. Тобто, ПК України виступає основним законодавчим актом, який регулює відносини оподаткування, податкову систему в цілому, її основи, елементи правового механізму податку. У цьому акті поєднуються матеріальні процесуальні сторони регулювання податкової системи, всі аспекти податків та зборів.

ПК України регулює сукупність специфічних відносин, що дає змогу виділити їх із загальної маси фінансових відносин на підставі того,

що цим актом обумовлюється надходження коштів у власність держави й територіальних громад по вертикалі (від платника до бюджету) у формі податків і зборів. За моїм переконанням, такий важливий суспільно-економічний акт не повинен містити юридичних дефектів, серед яких мною виділено дефекти правової конструкції використання терміна «ризик».

Отже, ст. 14 (Визначення понять) ПК України містить перелік та визначення понять, які вживаються в цьому Кодексі. Дана стаття побудована за тим принципом, що всі визначення понять здійснено трьома способами [1, ст. 14].

1. Для визначення більшості понять застосовуються імперативні норми, тобто владно-наказові приписи, які містять абсолютно визначене правило. Такі визначення є достатніми для їх недвозначного чи багатозначного розуміння, а також уніфікованими, тобто використовуються в усіх необхідних нормах і приписах ПК України (наприклад, п. п. 14.1.93 кошти – гривня або іноземна валюта).

2. При визначенні окремих понять застосовуються відсилочні норми, специфіка яких полягає у тому, що формулювання такої норми містять посилання на якусь іншу вже встановлену і діючу норму іншого закону (наприклад, п. п. 14.1.99 ліцензія – у значенні, наведеному в Господарському кодексі України).

3. При визначенні загальних понять, які використовуються при формуванні специфічних норм і приписів ПК України, застосовуються деталізуючі норми, тобто здійснюється уточнення та конкретизація поняття (наприклад, п. п. 14.1.240 тариф (для цілей розділу IX цього Кодексу) – вартість транспортування облікової одиниці вантажу магістральними трубопроводами України).

Однак це не означає, що вся система визначення понять у ПК України побудована чітко та є стійкою і збалансованою. У результаті аналізу використання понять у статтях ПК України доходимо висновку, що уніфікація при визначенні окремих понять як метод, що передбачає приведення об'єктів до однотипності на основі встановлення раціонального числа їх різновидів [2, с. 48], у випадку з поняттям «ризик» застосований законодавцем помилково, оскільки дане поняття в різних статтях має різне смислове та правове навантаження.

Зокрема, відповідно до п. п. 14.1.221 ризик – ймовірність недекларування (неповного декларування) платником податків податкових зобов'язань, невиконання платником податків іншого законодавства, контроль за яким покладено на контролюючі органи.

За моїм переконанням, у ПК України сутність поняття «ризик» полягає у площині ризику держави, коли при порушенні податкового законодавства платником податків можливі втрати бюджету у вигляді недоотримання надходжень коштів. Хоч це поняття висвітлено лише з боку ризиків держави, а ризики платника податків не охоплюються, зрозуміло, що йдеться не про абстрактне поняття ризику як «можливої небезпеки чого-небудь» чи «дія на удачу в надії на позитивний результат» [3, с. 1440], а про податковий ризик, який потребує детальнішого вивчення та більш широкого обґрунтування.

Ще одним юридичним дефектом у податково-правовій сфері є проблематика причин податкового формування судової доктрини у доктрині податкового права.

До причин формування судової доктрини слід віднести прогалини у податковому законодавстві, колізії у податковому законодавстві та невіднозначність тлумачення оціночних понять у податкових відносинах.

Прогалинами у податковому законодавстві слід вважати повну або часткову відсутність правових норм у правовому регулюванні податкових відносин. Заповнення таких прогалин найчастіше здійснюється за допомогою діяльності суддів, які формують судову доктрину для регулювання подібних спорів у майбутньому.

Список використаних джерел:

1. Податковий кодекс України : Закон від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>
2. Мушенюк В. В. Основні терміни та поняття Податкового кодексу України : навч. посіб. / В. В. Мушенюк. – К. : Ньюанс-де-Юре, 2011. – С. 48.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К. : ВТФ «Перун», 2004. – С. 1440.
4. Погребняк С. П. Колізії у законодавстві України та шляхи їх переборення : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Харків : Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого, 2001. С. 19.
5. Загальна теорія держави і права / М. В. Цвік, О. В. Петришин, Л. В. Авраменко та ін. ; за ред. М. В. Цвіка, О. В. Петришина. – Х. : Право, 2009. – С. 584.

Ключові слова: юридичний дефект, види юридичного дефекту, юридичний дефект у податковому законодавстві, види юридичного дефекту у податковому законодавстві, ознаки юридичного дефекту у податковому законодавстві.

Key words: legal defect, types of legal defect, legal defect in the tax legislation, types of legal defect in the tax legislation, signs of legal defect in the tax legislation.

СЛОБОДЯНЮК МАРИНА АНАТОЛІЙВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри адміністративного і фінансового права,
кандидат юридичних наук*

СТРУКТУРНО-ЯКІСНА СКЛАДОВА ХАРАКТЕРИСТИКИ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Розвиток демократичних інститутів, потреба урахування локальних відмінностей, соціально-економічних, культурних, географічних, демографічних, інших особливостей спричинили певні зрушення у розподілі владних повноважень у розвинутих державах. Реформування системи місцевого самоврядування відбулось в напрямі децентралізації та деконцентрації як основи розвитку владних інститутів місцевого самоврядування з відповідними повноваженнями. Одночасно,